

Handbok i lokal finansiering

*Hela Sverige
ska leva!*

Innehåll

Lokala finansiella kretslopp	4
Från Agrocenter till Äldreboende	7
Flyinge bygdebolag – ett av landets första	8
Steg för steg mot målet	10
Associationsformer och organisationsmodeller	12
Kontakter	29

Handboken finns för nerladdning på www.helasverige.se liksom inspirationsskriften *Vi samlar lokalt kapital*.

Handbok i lokal finansiering

Text: Ulla Herlitz

Layout/grafisk form: Lotti Jilsmo

Foto omslag: JC Rönnquist, Bildarkivet.se, Niklas Almesjö

Tryck: Prinfo Bergs i Virserum 2011.

Tryckt på Cocoon Offset 140 g. Råvaran till pappret är 100 % återvunnet material som sparar både skog och energi.

KLIMATKOMPENSERAT
PAPPER
www.mapsverige.se

Tankar kring att finansiera lokal utveckling.

*Vi har egen arbetstid att bidra med
...och lite pengar som föreningen fått in på aktiviteter.*

Men borde inte kommunen var med och finansiera?

Eller ska vi söka EU-bidrag?

...eller bidrag från någon stiftelse eller fond?

...eller fråga en rik person från bygden?

Kanske måste vi ändå ta ett banklån?

Eller ett lån hos Almi?

...och då kan vi behöva en kreditgaranti.

Kanske finns det istället en riskkapitalist som vill satsa på oss!

Men...

varför inte starta ett eget bygdebolag?

foto: Heléne Grynfarb

Lokala finansiella kretslopp

Många människor är idag engagerade i det egna näringslivet utveckling. Inom Hela Sverige ska leva finns omkring 5 000 lokala föreningar som jobbar för sin bygds utveckling. Det kan vara en by på landet eller en stadsdel i staden. Vare sig man arbetar med en lokal utvecklingsplan som ska genomföras, löser ett akut problem eller satsar långsiktigt, krävs ofta någon form av finansiering. Vanligtvis påbörjas utvecklingsarbetet på ideell basis och föreningen har kanske ett litet plus i kassan som kan användas inledningsvis. Ganska snart inses att det behövs mer pengar. Då är det vanligt att vända sig till kommunen om det gäller satsning på service eller infrastruktur, och kanske söka EU-finansiering för en förstudie eller en större utvecklingsåtgärder. Kanske måste man

också vända sig till banken för att få ett lån för sin investering. Hur lätt är det? Det stora flertalet orter i landet har ingen lokal bank. Och en förening med bara någon tusenlapp på kontot har svårt att få ett större lån i den anonyma banken långt borta.

Den här handboken handlar om att lösa delar av eller hela finansieringsproblematiken med hjälp av egna lokala resurser; lokal finansiering för lokal utveckling. Överallt där det finns människor, föreningar och företag finns det också pengar. Nästan alla har ett konto på en bank, vanligtast på någon av de fyra stora affärsbankerna. Där har insättarna minimalt inflytande över till vem och var banken lånar ut slantarna eller om de används i spekulationssyfte. I arbetet med att skapa ett

långsiktigt hållbart samhälle måste vi därför lyfta in diskussionen om pengar.

I medeltal har var och en av Sveriges nästan 9,5 miljon invånare 110 000 kronor på ett bankkonto, sammanlagt över 1 000 miljarder kronor. Vi bör inte längre överlåta åt någon annan att prioritera till vad och var sparpengarna skall användas, vilket vi gör när vi sparar på ett bankkonto. För att finansiera en hållbar lokal utveckling gäller det att tänka om, och fundera över om de sparpengar som finns i bygden skulle kunna organiseras på ett smartare sätt och ingå i ett lokalt kretslopp. Inte alls att folk ska skänka bort sina pengar utan det handlar om att spara och låna lokalt i en form som också ger inflytande. Om bara 10 procent av sparpengarna kunde ingå i ett lokalt kretslopp skulle över 100 miljarder kronor göras tillgängliga för lokal utveckling!

Tanken på ett lokalt kretslopp av pengar finns också i det svenska landsbygdsprogrammet där bristen på lokalt finansiellt kapital lyfts fram som ett hinder för utvecklingen av det småskaliga företagandet på landsbygden. Programmet ger möjlighet att med EU-medel stödja bildande av organisationer vars syfte är att förbättra tillgången på lokalt kapital. Och inom regionalfondsprogrammet finns möjlighet att få kapital till riskkapitalfonder där pengarna får behållas i organisationen när de har cirkulerat runt en gång, så kallade revolverande fonder.

Problem med att finansiera lokala verksamheter och företag har lett till att uppfinningsrika eldsjälar och samhällsföreningar har sneplat på gamla idéer eller utvecklat nya. Även om idéer kring lokal finansiell infrastruktur ännu är relativt ovanliga i vår tid är det inget nytt. Snarare handlar det om en remake av det gamla ”spara och låna”

konceptet, men där nu en stor del av ortens befolkning är med och bidrar med kapital. I Trönö finns Bygdekontot där både privatpersoner och kommunen stödssparar till förmån för lokal utlåning. I Flyinge finns Bygdebolaget vars aktiekapital underlättar lån i bank vid fastighetsköp, i Vuollerim driver lokala aktiebolag både hotell, skola och företagshus och på Gotland finns flera lokala utvecklingsaktiebolag som ger ut ”folkaktier” för näringslivets utveckling. Det finns också exempel där ortens befolkning och ”bygdens son” gjort gemensam sak, som i Agunnaryd där Ingvar Kamprad bidrog ekonomiskt till den nya lanthandeln med samma summa som invånarna samlade ihop. Det är relativt enkelt att hitta smart finansiering kring ett enstaka projekt, den stora utmaningen handlar om att få till en hållbar lokal finansiell infrastruktur. Alltså en långsiktig satsning som ger både kapital och inflytande över investeringar i den egna bygden.

År 1872 satsade 144 gustafsbor på aktier á 10 riksdaler riksmünt. Gustafs Folkbank heter idag Gustafs Kassaförening. Banken har klarat sig genom alla kriser, även den senaste. Hundratals mindre sparbanker gick upp i Swedbank och kvar från sparbanksepoken finns nu ett 60-tal fristående lokala sparbanker. I Sverige finns dessutom två medlemsbanker, Ekobanken Medlemsbank och JAK Medlemsbank. De har ett starkt och drivande engagemang till stöd för lokala lösningar kring finansiering och inflytande. Det finns alltså både aktörer och modeller som arbetar för en långsiktig och hållbar lokal finansiell infrastruktur.

I projektet Lokal finansiering för lokal utveckling, som delfinansierats av Europeiska Jordbruksfonden, har Hela Sverige ska leva samarbetat med Ekobanken, JAK, Sparbankernas Riksförbund,

foto: Andreas Offesson

Coompanion Sverige, SmåKom, Tillväxtverket och SKL. Mikrofonden för social ekonomi och lokal utveckling i Sverige är ett konkret resultat av några samarbetspartners arbete.

Förhoppningsvis kan projektet bidra till att ändra den mentala bilden av vad som är möjligt och stimulera till nya initiativ. Denna handbok är också en produkt av refererade projekt och syftar till att ge lokala samhällsföreningar och andra intresserade aktörer en metod och första orientering om olika associationsformer och organisationsmodeller när de står inför ett akut finansieringsproblem eller söker en långsiktig lösning.

Först ger handboken exempel på några typer av verksamheter som finansierats genom lokala initiativ. Det är för att ge en överblick över vad

som är möjligt, och läsaren kan sedan själv söka mer information på Internet om de enskilda initiativen. För att ge ett inspirerande exempel beskrivs orten Flyinge i Skåne som startat ett av landets första bygdebolag. Innan det avslutande avsnittet med ett antal olika former och modeller, presenteras en metod att steg för steg undersöka associationsform och organisationsmodell för att samla lokalt kapital. Där finns också tips om mobiliseringsverktyget LEA, lokalekonomisk analys. Att göra en LEA i bygden är både roligt, kreativt och framåtsyftande. I diskussionerna blandas den verkligt lokala kännedomen med tankar om den globala ekonomiska utvecklingen, och idéer formas om hur vi själva kan bidra till en bättre värld, för både bygden och globen.

Från Agrocenter till Äldreboende

Vad kan finansieras med lokalt hopsamlat kapital? Här listas ett antal exempel på verksamheter som är resultatet av lokala initiativ. Verksamheterna visar på en stor bredd och praktiskt taget allt verkar vara möjligt. Alltifrån Agrocenter i Gunnarsbyn där bybor och utflyttare startar ett gemensamt aktiebolag för att bedriva boskapskötsel och landskapsvård därför att bygden slyat igen, till äldreboendet Blåsippekulen i Hannäs där äldrevården 1981 flyttades från platsen, hamnade i kommuncentrat och nu alltså är tillbaka i Hannäs. Lokalt löste man på så sätt de mer eller mindre akuta behoven i bygden som varken privata aktörer eller den offentliga sektorn av olika anledningar velat ta ansvar för.

- * Agrocenter – Gunnarsbyn
- * Bensinmack – Sörbyn
- * Brandvärn – Trönö
- * Bredband – Kalsvik
- * Bostäder – Vitvattnet
- * Bygdegård – Trångsviken
- * Bygdeskola – Adolfsfors
- * Ekoby – Baskemölla
- * Ekofruktodling – Hallstahammar
- * Ekoturism – Tivedstorp
- * Fjällbete – Undersåker
- * Företagscentrum – Virudden
- * Förskola – Virestad
- * Hotell – Vuollerim
- * Hälsobrunn – Sättra Brunn
- * Högstadieskola – Virserum
- * Konstcenter – Heligholm
- * Lanthandel – Ulrika
- * Servicekooperativ – Öje
- * Skofabrik – Docksta
- * Trädgårdskafé – Östergarn
- * Vindkraft – Bjärke
- * Vårdcentral – Jörn
- * Äldreboende – Hannäs

Flyinge bygdebolag – ett av landets första

Flyinge Bygdemenskapsaktiebolag (svb) är ett bolag som ägs av ett 50-tal bybor i Flyingebygden och den lokala utvecklingsgruppen Flyinge Utveckling. Aktiekapitalet uppgår till 187 500 kronor. Syftet med bolaget är att stärka Flyingebygden och agera för bygdens utveckling. Aktieteckningen om poster på minst 1 000 kronor påbörjades under 2005 och i slutet av 2006 hade 43 intressenter tecknat sig. Då bestämde föreningen sig för att bilda bolaget och Gunnar Petersson utsågs till bygdebolagets förste ordförande. Sedan dess har idén med bygdebolag och lokala utvecklingsaktiebolag börjat sprida sig runt om i Sverige.

Det finns en strävan att bolaget skall ha så många aktieägare som möjligt. Alla aktieägare har koppling till bygden och är också medlemmar i den lokala utvecklingsgruppen Flyinge Utveckling. Fördelen är att det på så sätt skapas en särskild gemenskap inom den egna bygden. Bolaget är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning, ett så kallat (svb) bolag, som regleras i enlighet med den nya aktiebolagslagen. Det lokala och demokratiska inflytandet säkrades och en annan fördel var att aktiebolaget genom sin konstruktion inte skulle bli särskilt attraktivt för spekulation.

foto: Gunnar Petersson

– Det ligger ett positivt värde i detta att alla aktieägare bor eller arbetar i bygden och att tjänster och investeringar genomförs lokalt. Dels för att det skapar ett förtroende och dels för att tjänster som bolaget erbjuder kan ha ett stort socialt innehåll, säger Gunnar.

Idén med bygdebolaget var att ha en ekonomisk beredskap för att kunna göra investeringar när behov uppstod. Efter knappt ett år dök det första investeringsobjektet upp då en dåligt skött fastighet i centrala Flyinge blev till salu. Bygdebolaget fick låna pengar i Färs & Frostas Sparbank och hyresfastigheten och bolaget köpte fastigheten. Den är nu renoverad och fullt uthyrd.

Idag har Leif Larsson tagit över ordförandeklubbans och bygdebolaget har köpt in fastighet nummer två, det gamla kommunalhuset i Flyinge.

– För bygdebolagets del känns det mycket bra att vi nu lyckats förvärva denna fastighet som ligger många Flyingebor varmt om hjärtat. Det är vår förhoppning att vi nu kan vidareutveckla fastigheten och då inte minst genom att minimera energikostnaden så att vi får en ”grön verksamhet” säger Leif Larsson från bygdebolaget. Antalet aktieägare har ökat och fler förväntas gå med.

Bygdebolaget ger möjlighet för bybor att stödja den lokala utvecklingen genom att köpa aktier, men den lokala utvecklingsgruppen – för övrigt med kontor i den gamla bankfastigheten – har också inrättat en fristående fond för bygdens bästa, Flyingefonden. Fonden är knuten till bola-

get genom ett särskilt fondreglemente, men har ett eget beslutande råd. Den är öppen för föreningar, företag och privatpersoner som vill bidra med donationer. Av den årliga avkastningen beviljar fonden bidrag till olika för bygden viktiga ändamål. Behållningen uppgår till knappt 200 000 kronor och är placerad hos Ekobanken.

”Det är vår förhoppning att vi nu kan vidareutveckla fastigheten och då inte minst genom att minimera energikostnaden så att vi får en grön verksamhet”

Steg för steg mot målet

Det finns många olika motiv bakom idéerna som lett fram till förverkligandet av verksamheter som agrocentret och äldreboendet eller till finansiella verksamheter som Flyinge Bygdebolag och Flyingefonden. Givetvis är det inte bara pengar som behövs, utan också åtskilliga andra omständigheter måste klaffa. Idériedom, kreativitet, kunskap, kontakter och kanske att rätt person är på rätt plats vid rätt tidpunkt. Men förr eller senare kommer föreningen fram till en punkt då det i realiteten är reda pengar som behövs för att genomföra idén. Så hur kan man komma närmare en lösning?

Detta avsnitt ger förslag till en metod, som steg för steg hjälper till att hitta en associationsform och organisationsmodell för den tilltänkta verksamheten. Det första som bör göras är att beskriva vilket eller vilka lokala behov som ska lösas. Är det en enskild satsning som ska finansieras? Till exempel att rädda en skola eller investera i ett vindkraftverk, eller rusta upp en sliten fotbollsplan? Kanske omfattar idén ett större sammanhang och fokuserar på utveckling av ortens service och näringsliv? Då krävs förmodligen andra former och modeller för att åstadkomma resultat.

Den ultimata utmaningen handlar om att skapa en hållbar lokal finansiell infrastruktur. Då gäller det att både kunna ta lärdom av historien och att vara modernt innovativ och tänka utanför de givna ramarna. När bygden nås av besked om att det lokala bankkontoret ska läggas ned, måste vi

ställa oss frågan om det är etablering av en annan bank som är lösningen. Om människor, företag och föreningar i bygden har sina sparkonton i de stora affärsbankerna som hellre spekulerar globalt än lånar ut till entreprenören i bygden, måste vi också ställa oss frågan om det är så vi vill ha det. I projekt inom Leader (del av EUs landsbygdsprogram) och Omställning Sverige (Hela Sverige ska leva) och andra liknande satsningar är det också viktigt att diskutera hur idéer och verksamheter ska kunna finansieras på ett långsiktigt hållbart sätt.

Metoden vi presenterar är enkel och beskriver en process om hur ni lokalt kan jobba er fram till en lösning. En fråga som brukar komma redan i början är om det finns möjligheter att göra ett projekt av processen. Ja, det är möjligt. I Gunnarsbyn stöttade Bodens kommun, Hushållnings-sällskapet och Europeiska jordbruksfonden för landbygdsutveckling det lokala arbetet med att göra en LEA (lokalekonomisk analys). Ett annat exempel är Nygarn Utveckling AB, där Leader Gotland finansierade en projektledare för att stimulera företagande och bygga nätverk, och också utveckla turismen på Östergarnslandet.

Vidare finns det inom EUs landsbygdsprogram (åtgärd 312) möjlighet att söka projektmedel för att ”stödja bildande av organisationer vars syfte är att förbättra tillgången på lokalt kapital för utveckling av landsbygdens näringar”. Ett vanligt sätt är att först söka medel till en förstudie för att därefter göra ett större projekt.

Vår metod för att få till en lokal finansiering för lokal utveckling innehåller fyra steg. På köpet får ni ett gediget underlag för att utforma ett projekt kring er idé.

Vilka är målgrupperna, intressenterna och finansiärerna? Hur tänker ni att det ser ut om fem år?

Steg 1. Vad är det ni vill göra?

Beskriv vilket/vilka lokala behov det är som ska lösas. Är det finansiering av en specifik verksamhet eller är syftet att skapa en lokal finansiell infrastruktur? Vilka behov ska den i så fall svara mot? Vilka är målgrupperna, intressenterna och finansiärerna? Hur tänker ni att det ser ut om fem år? Utifrån frågor och svar i steg 1 skriver ni ner vad ni vill göra, era målgrupper och er framtidsbild. Nu har ni formulerat ert projekt.

Steg 2. Mobilisera

Nu är det dags att mobilisera, förankra och jobba vidare med projektet. Lägga upp en plan för att engagera nyckelpersoner både lokalt och utanför bygden samt mobilisera hela bygden. Information till bygdens föreningar där större möten, studiecirkel och utställningar kan användas. För att samla kunskap och sprida inspiration kan en LEA genomföras. Mobiliseringen kanske medför att projektet utvidgas eller förändras. Då måste en omformulering av projektet göras innan ni går vidare till nästa steg (se www.friametoder.se).

Steg 3. Testa och prioritera

Handbokens nästa avsnitt presenteras kortfattat 17 olika associationsformer och organisationsmodeller. Testa varje alternativ på ert eget projekt och skriv ner fördelar och nackdelar. Välj ut ett antal möjliga alternativ och ta fram mer information på nätet och från andra liknande lokala initiativ. Kontakta kanske också externa rådgivare och tilltänkta projektfinansiärer för tips. Skatteverket och Bolagsverket har förträfflig information om det mesta som rör formalia för föreningar och bolag. De har dessutom hänvisningar till lagtexter etcetera. Likaså den statliga Finansinspektionen (se sidorna 12-28 och www.skatteverket.se, www.bolagsverket.se, www.fi.se).

Steg 4. Göra valet

Så är det då dags att göra det slutliga valet och gå vidare i planeringen av genomförandet. Under processens gång har det förmodligen visat sig vem som ska äga projektet framöver. Blir det en befintlig förening eller ska det bildas en ny organisation eller ett bolag? Syftet med handboken är att ge vägledning om former och modeller vid lokal finansiering; att hitta det som passar bäst till det ni vill göra. För stöd och råd i genomförandeprocessen som följer, kan sedan olika berörda intresseorganisationer kontaktas (se sidorna 29-31).

Associationsformer och organisationsmodeller

När ni vet vad ni vill göra i bygden är det dags att undersöka vilken associationsform (ekonomisk förening, aktiebolag, stiftelse etcetera) och eventuell organisationsmodell (gemenskapsbolag, bygdekonto, riskkapitalbolag, sparkassa, bank etcetera) som passar bäst till ert projekt. I detta avsnitt kommer alternativen att presenteras ganska kortfattat. Den indragna texten är citat från

Ideell förening

De flesta lokala utvecklingsgrupper är ideella föreningar. Kännetecknande för dem är att de arbetar efter demokratiska principer och har en öppen medlemsanslutning. Medlemmarna betalar inga insatser, men vanligtvis en årlig medlemsavgift. När ideella föreningar börjar bedriva ekonomisk verksamhet väljer en del att starta en ekonomisk förening eller ett aktiebolag skilt från den ideella föreningen. En fördel med ideella föreningar är att kommunerna kan lämna bidrag till dem. En nackdel är oklara juridiska förhållanden då det inte finns någon särskild lag som reglerar ideella föreningar. I vissa fall kan styrelsemedlemmar bli ekonomiskt ansvariga. Det finns drygt 1 200 ideella föreningar med näringsverksamhet i Bolagsverkets register.

Konsthallen i Virserum öppnades 1998 och ägs och drivs av en ideell förening som ägnar sig åt ekonomisk verksamhet. Utmärkande för

olika myndigheter och organisationer. För mer detaljer hänvisas till respektive aktörs hemsida. Till varje alternativ finns också exempel på föreningar och bolag som ni kan söka mer information om, på Internet. På Skatteverkets hemsida finns en mycket bra skrift *Starta företag* (SKV 462) med vägledning och beskrivningar av vad som gäller för olika företagsformer.

konsthallen är avsikten att skapa konst utifrån ett underifrånperspektiv. Verksamheten finansieras via medlems- och besöksavgifter samt att de söker bidrag från olika offentliga aktörer som regionförbundet, kommunen och Statens kulturråd.

En **förening** är en sammanslutning av fysiska och/eller juridiska personer som tillsammans verkar för ett gemensamt ändamål. En ideell förening kännetecknas av att ändamålet är ideellt och/eller att dess verksamhet är ideell.

Den ideella föreningen uppfyller villkoren för att vara en juridisk person om den har bildats av minst tre personer, antagit stadgar som reglerar namn, syfte och beslutsgång samt tillsatt styrelse. En juridisk person har rättskapacitet, vilket innebär att den kan ha tillgångar och skulder samt ingå avtal och vara part inför domstolar och myndigheter. En ideell förening är bokföringsskyldig om dess tillgångar överstiger 1,5 miljoner kronor eller om föreningen bedriver näringsverksamhet.

Enskilda medlemmar har inte något betalningsansvar för föreningens skulder eller andra förpliktelser. En företrädare för föreningen, vanligtvis en styrelseledamot, kan dock i vissa fall bli betalningsansvarig för föreningens skatter och avgifter. (Källa www.skatteverket.se)

Ekonomisk förening

Som nämnts tidigare är det vanligt att bilda en ekonomisk förening kring enskilda verksamheter i en bygd. Många förskolor, friskolor och landsbygdsbutiker är ekonomiska föreningar. Ofta har de tillkommit i en räddningsaktion när kommunen vill stänga skolan eller när den privata handlaren slutar, men ibland för att ett nytt behov uppstått. Bensinmackar, vindkraftverk och fiberbroadband är andra vanliga objekt som bygden går samman kring, i den ekonomiska föreningens form.

Friskolan i Virestad är en ekonomisk förening som i icke vinstdrivande syfte driver fristående grundskola, fritidshem samt förskola. Skolan ägs gemensamt av medlemmarna, en andel var. Föräldrar med barn i skolan och alla övriga personer som vill stödja verksamheten är välkomna som medlemmar i föreningen. På föreningens hemsida finns mer information om friskolans naturprofil och undervisning.

En ekonomisk förening ska främja sina medlemmars ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet. Medlemmarna kan delta i verksamheten som konsumenter eller andra förbrukare, som leverantörer, med egen arbetsinsats eller genom att utnyttja föreningens tjänster.

En ekonomisk förening bildas av minst tre fysiska eller juridiska personer. De ska ta beslutet

foto: Jesper Malin

att bilda föreningen, anta stadgar, välja en styrelse samt en eller flera revisorer. När man bildar en ekonomisk förening måste den registreras hos Bolagsverket. Föreningen får också rättskapacitet i och med registreringen. Rättskapacitet innebär bland annat att föreningen kan vara part inför domstol samt att den får

olika rättigheter och skyldigheter. En ekonomisk förening är bokföringsskyldig och måste i vissa fall betala arbetsgivaravgifter.

Medlemmarna i en registrerad ekonomisk förening är inte personligt betalningsansvariga för föreningens skulder utöver insatsen. (Källa www.skatteverket.se)

Samfällighetsförening

Förr i tiden sköttes byns samfälligheter av byalag där röstning och utdelning stod i relation till mantalsatt jord. Sådana byalag förekommer fortfarande, men det finns en modern variant, samfällighetsförening. Den bygger på demokratiska principer, en medlem – en röst som huvudmetod, men i ekonomiskt betydelsefulla frågor kan en andelsmetod användas. I Stojby i Kronobergs län

ter i byn. Föreningen handhar byns gemensamma vägar men har också engagerat sig i frågan om fiberbroadband till byns fastigheter. En ny förening, Stojby Bredbands ekonomiska förening, bildades 2009 för den verksamheten.

En samfällighetsförening bildas för att förvalta en eller flera samfälligheter. Exempel på samfälligheter är vägar, grönytor, lekplatser, garage, parkeringsplatser, skogsområden m.m. som bildats genom lantmäteriförrättning för att tillgodose behov av t.ex. garage som finns hos flera fastighetsägare i ett område. En fastighets del i samfälligheten uttrycks i ett andelstal som bestäms i samband med att samfälligheten bildas. Den som äger fastighet med andel i en samfällighet brukar kallas för delägare i samfälligheten. En samfällighetsförening ska registreras av Lantmäteriet. (Källa www.skatteverket.se och www.lantmateriet.se)

Föreningen handhar byns gemensamma vägar men har också engagerat sig i frågan om bredband till byns fastigheter.

bildades en samfällighetsförening år 2000. Vid de stora helgerna som första maj, midsommar, lucia och jul ordnar föreningen gemensamma aktivite-

Stiftelse

Tidigare var det vanligt att det skapades stiftelser kring större fastigheter och förmögenheter som donerats för bestämda ändamål. Att starta en ny stiftelse för att stötta samhällsutveckling hör till ovanligheterna idag, men i Ulrika hände det. Ulrika Bygdefonds Stiftelse började sin verksam-

het 2004 med syfte att främja utveckling i Ulrika före detta socken. Grundkapitalet utgjordes av två donationer om 50 000 kronor vardera. Enligt stiftelseförordningen är det avkastningen av kapitalet som tillförs stiftelsen som skall delas ut. Ett annat exempel är Stiftelsen Frejas fond som

foto: Andreas Offesson

stödjer den fristående oberoende tankesmedjan Global Utmaning. Frejas fond har bildats av Kristina Persson som tillskjutit stiftelsekapitalet 15 miljoner kronor. Andra intressanta stiftelser är Sparbanksstiftelserna som delar ut bidrag till kultur, idrott, näringsliv, forskning och utbildning, och Stiftelsen för kooperativt nyföretagande i Göteborg som ställer ut garantier.

Stiftelselagen talar om vanliga stiftelser, insamlingsstiftelser, kollektivavtalsstiftelser och pensions- respektive personalstiftelser. Till vanliga stiftelser tillhör bland annat avkastningsstiftelser, familjestiftelser med mera. Bestämmelse

om hur en stiftelse bildas, förvaltas, bokförs och upplöses står i Stiftelselagen (1994:1220).

En stiftelse bildas genom att egendom enligt förordnande av en eller flera stiftare avskiljs för att varaktigt förvaltas som en självständig förmögenhet för ett bestämt ändamål. Ingen kan vara delägare i, eller medlem i en stiftelse. En stiftelse står under tillsyn av en länsstyrelse. Hur egendomen ska användas och vem eller vilka som är förmånstagare, styrs av en stiftelseurkund. (Källa www.skatteverket.se)

Fond

När vi i lokala utvecklingssammanhang pratar om fonder är det inte investeringsfonder för fondsparare som det handlar om. Med fond menar vi hopsamlade medel, ofta donationer och gåvor som avser att stödja ett visst ändamål. En fond kan alltså ha olika associationsformer. Frejas fond är en stiftelse medan Mikrofonden för social ekonomi och lokal utveckling har valt den ekonomiska föreningens form. Det förekommer vidare att föreningar och bolag avsätter egna medel och/eller inbjuder allmänheten att göra donationer till en utvecklingsfond. Flyingefonden är ett sådant exempel.

Ett annat exempel är en bygdefond dit ägarna till vindkraftsverken på Råshön gör årliga avsättningar. Bygdefonden förvaltas av Offerdalsvind ekonomisk förening och skall användas till något för Offerdalsbygden positivt ändamål, såsom

näringslivs- och företagsutvecklande projekt eller arrangemang av olika slag. I Hannäs har sockenföreningen skapat en fond där avkastningen delas ut till verksamheter eller projekt inom Hannäs socken, som bidrar till utveckling av bygden. Sockenföreningen uppmanar Hannäsborna att tänka på sockenföreningen i sina testamenten. Genom arv, donationer och minnesgåvor har 100 000 kronor samlats in.

Finns möjlighet att attrahera större kapital och i ett större geografiskt område kan exempel som Norrlandsfonden vara intressant. Norrlandsfonden är en stiftelse med uppgift att främja utvecklingen i tillverkande och tjänstproducerande företag i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland och Gävleborg, som verkar på mer än en lokal marknad. Utlåningen ligger på omkring 250 miljoner per år.

Aktiebolag

Redan i slutet på 1980-talet insåg Vitvattnets utvecklingsgrupp att det behövdes hyresbostäder i byn. De startade aktiebolaget Vitvattnets utvecklings AB för att bygga och förvalta hyreslägenheter och samlade ihop det nödvändiga aktiekapitalet bland byborna. Sedan kontaktade de Handelsbankens kontor i Bjurholm och SBAB för att låna resten. När aktiekapitalet för ett tag sedan skulle höjas till 100 000 kronor gjordes en nyemission och det gick bra det också. Ekonomiskt går det runt, men någon utdelning på aktierna har bolaget aldrig gett. Vinsten är att det finns lägenheter i byn och lokal till förskolan.

Associationsformen aktiebolag kan användas för många olika ändamål, smått som stort. I Vuollerim driver bygdeägda aktiebolag hotell och friskola, Trångsviksbolaget AB stödjer företag och företagande, Docksta Bordtennisklubb AB förvaltar 60 lägenheter, äldreboende, skola, turistanläggning och en stugby, Virserums Köping AB marknadsför orten och Heligholm Utvecklings AB utvecklar områdets näringsliv. Det sistnämnda bolagets samlade aktiekapital på 1,7 miljoner kronor och affärsidén är att köpa fast egendom och aktier för att stötta det lokala näringslivet.

1 AKTIE

1 AKTIE

AKTIEBREV

NUMMER

2001

VIRSERUM INVEST AB

556698-6542

Ägare av denna aktie med ett kvotvärde på 100 kronor, sammanlagt

KRONOR

ETTHUNDRA

KRONOR

är

som härmed tillförsäkras motsvarande andel i bolaget med rättigheter och skyldigheter enligt gällande lag och bolagsordning.

Virserum

Carl Samuelson

Percy Modig

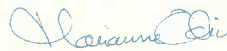
Göran Schiller

Anders Joelson

Axel Heimburger

Marianne Odín

Christer Tuvö

VIRSERUM ANTEROG 10 invest

Virserum Invest AB registrerades 2006 och bolagets verksamhet är att som aktiv och långsiktig partner verka för att skapa tillväxt i företag i Virserums socken. Närmare sextio företag och privatpersoner tecknade aktieposter på 10 000 kronor och uppåt.

Ett aktiebolag kan ägas av en eller flera delägare. Aktiebolaget är en egen juridisk person och betalar inkomstskatt med 26,3 procent på sin vinst. (Källa www.skatteverket.se)

Kännetecknande för ett aktiebolag är att dess verksamhet bedrivs utan att delägarna (aktieägarna) är personligt ansvariga för bolagets skulder. I stället ska bolaget ha ett visst aktie-

kapital som säkerhet för bolagets skulder. I ett så kallat privat aktiebolag ska aktiekapitalet uppgå till minst 50 000 kronor och i ett så kallat publikt aktiebolag till minst 500 000 kronor. Aktiebolag ska registreras hos Bolagsverket. (Källa www.sweden.gov.se/sb/d/5328)

Aktiebolag för verksamhet som inte drivs i vinstsyfte

Den lokala utvecklingsgruppen i Flyinge bildade ett av landets första svb bolag. Ett sådant bolag är ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning på det insatta aktiekapitalet. Vanliga aktiebolag har till syfte att generera vinst på insatt kapital, medan ett svb bolag skapas för ett ideellt syfte. Bygdebolaget Tiveds Utveckling AB är ytterligare ett bolag med ideellt ändamål, nämligen att äga och driva Tivedstorp som en motor för bygdens utveckling och utveckla Tivedstorp till en attraktiv besöksplats för turister. Det vackra naturområdet i Tiveden omfattar 23 byggnader och 30 ha mark och genom bygdebolaget har invånarna möjlighet att påverka och styra utvecklingen av verksamheten.

Sedan den 1 januari 2006 är det möjligt med, aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Grundläggande för de bolagen är att verksamheten drivs i ett annat syfte än att ge aktieägarna vinst.

Reglerna har skapat en företagsform som är särskilt anpassad för verksamhet som inte

drivs i vinstsyfte. Reglerna syftar också till att säkerställa att vinsten huvudsakligen stannar kvar i bolaget. I dessa bolag får bara en viss begränsad vinstutdelning ske på det kapital som aktieägare har tillskjutit som betalning för aktier.

Många konsumenter efterfrågar alternativ med ideell prägel. Verksamhet som bedrivs i bolagsformen, aktiebolag med särskild vinst-

Ett svb bolag är ett aktiebolag med begränsad vinstutdelning på det insatta aktiekapitalet och skapas för ett ideellt syfte.

utdelningsbegränsning, kan på så sätt bli ett slags garantistämpel som ökar allmänhetens förtroende. (Källa www.sweden.gov.se/sb/d/5328/a/48539)

Kreditgarantiförening Social Ekonomi

Det finns idag en kreditgarantiförening (KGF) som arbetar med den sociala ekonomins organisationer. Idén är att underlätta för föreningens medlemmar att få lån i bank genom att föreningen ställer ut garantier för lånet. Föreningen är till sin konstruktion en ekonomisk förening med syfte att stödja medlemmarnas ekonomiska intressen. Exempel på företag som fått kreditgarantier är Cum pane ekologisk bakverkstad, det sociala företaget Vägen Ut!, Kaprifolkött, Förskolan Myran, Dansbyrån, Västsvensk Byggkonst och resebyrån Smart travel. Kreditgarantiföreningen i Västra Götaland samarbetar med den nationella Mikrofonden som har ambitionen att utvecklas till ett nav för lokala och regionala kreditgarantiföreningen för social ekonomi.

Kreditgarantiföreningen Social Ekonomi Västra Götaland ska stödja den finansiella utvecklingen av föreningar, kooperativ, stiftelser, byalag,

samfund, lokala utvecklingsgrupper, sociala företag (alltså den sociala ekonomins organisationer) i Västra Götaland.

KGF Social Ekonomi Västra Götaland erbjuder Dig som verkar inom sociala ekonomins organisationer en borgen vid expansion och nystart, då formell säkerhet saknas för hela engagemanget. På så sätt kan Du efter sedvanlig kreditprövning låna pengar utan att riskera din privatekonomi.

Självklart har du mest nytta av att slippa den tunga personliga borgensbördan men KGF Social Ekonomi Västra Götaland kan göra mer för dig än så. Genom att företagare stödjer andra företagare samlas kunskaper och erfarenheter som stimulerar affärsutveckling. När du köper andelar är det en kapitalplacering som eventuellt kan ge avkastning, men framför allt förena nytta med nöje. I nätverket finns kunskande, erfarenhet och givande affärsmöjligheter (Källa www.kgf.se)

Risikkapitalbolag och Investmentbolag

Risikkapitalbolag förmedlar risikkapital från investerare till företag som behöver finansiering. Det handlar vanligtvis om privat kapital, men nyligen har stora offentliga satsningar gjorts. På regional nivå över hela landet har risikkapitalfonder bildats och de finansieras av EUs regionala fond samt regional medfinansiering. Fonderna ska enbart investera i de egna regionerna. Vidare finns Inlandsinnovation AB, ett statligt bolag som med ett kapital på två miljarder kronor kommer att kunna erbjuda riskvillig finansiering för att skapa ökad tillväxt och utvecklingskraft i norra Sveriges inland.

Virserum Invest AB är ett lokalt investmentbolag med syfte att främja näringslivets utveckling i Virserum. Bolaget startade år 2006 och ägs av lokala företag och privatpersoner. Företaget äger och driver ett företagshotell i centrala Virserum och är delägare i Prolympia Virserum AB, som ansvarar för all skolverksamhet från förskola till och med högstadieskola i Virserum. Förutom kapital erbjuder bolaget affärsrådgivning och deltagande i styrelsearbete. (Källa www.virserum.se)

Andra lokala initiativ är risikkapitalbolaget Ekonomord invest AB som investerar i mindre och medel-

stora företag i de gröna näringarna. Tillväxtkassan AB i Trångsviken är ett investmentbolag som i tidiga skeden investerar i bolag med tillväxt och utvecklingsmöjligheter. Avsikten är att genom kunskap och kapital möjliggöra bolagens utveckling mot nästa tillväxtfas (www.trangsviksbolaget.se). Också i Sikås har det bildats en tillväxtkassa, Vindpenningen AB, som ska satsa pengar på att utveckla bra företagsidéer i byarna kring vindkraftparkerna i Munkflohögen och Raftsjöhöjden. Företagen bakom vindkraftsverken har satsat 1,5 miljoner och lika mycket kommer från investmentbolaget Mittkapital AB.

Riskkapital innebär ett aktivt ägande, där ägarna investerar både kunskap och kapital då de tillsammans med entreprenören bygger långsiktigt hållbara bolag. Riskkapitalet fungerar som en viktig katalysator i svensk ekonomi, med

stor betydelse för tillväxt och jobbskapande. Riskkapitalet behövs för att små entreprenörsdrivna företag ska kunna utvecklas och växa. Det behövs också för att möjliggöra för mer mogna företag att ta sig till nästa nivå. (Källa www.svca.se)

Ett investmentbolag äger aktier i andra bolag. Hur de olika bolagen förhåller sig till sitt ägande skiljer. Vissa investmentbolag ser ägandet som en långsiktig investering, medan andra tar en mer styrande och kontrollerande roll. Private Equity-bolag är investmentbolag som endast investerar i bolag vilket inte är noterade på börsen, eller köper upp hela publika bolag, vilket avnoterar dem från börsen. (Källa www.investmentbolag.com)

foto: Ingvar Eriksson

Riskkapital med privat avtal

Kreativiteten är stor inom detta område och exemplen visar enkla och tydliga modeller för finansiering av olika verksamheter. Finansieringen bygger på en relation mellan investeraren och investeringsobjektet och att avkastningen i första hand förväntas ha andra värden än rent ekonomiska. Styrso Bollklubb behöver rusta upp och förnya sitt klubbhus, fotbollsplanen och området runt omkring behöver också ses över och naturstigarna som föreningen sköter måste underhållas och göras mer tillgängliga. Samtidigt fyller Styrso BK 75 år. I samband med firandet erbjuder Styrso BK allmänheten att ”köpa” ägarandelar som gäller ägarens livstid ut. En andel är 20 kvm av fotbollsplanen - till en kostnad av 500 kronor per år i fyra år. Sammanlagt räknar föreningen med att få in 600 000 kronor till de angelägna investeringarna.

För några år sedan var en av Sveriges största ekofruktsodlingar nedläggningshotad. Med ett

kortfristig lån kunde Stiftelsen Biodynamiska Produkter (Ekolådan) genomföra köp och rädda odlingarna. För att kunna betala av lånet och utveckla verksamheten – och samtidigt göra det möjligt för intresserade människor att bli delaktiga – skapades ett riskkapitalkonto i samarbete med en bank. Ett särskilt spärddokument upprättades som reglerar utbetalningar från ägarnas Ekofruktskonto. Kontot förvaltas av Ekobanken som säkerställer att medlen används uteslutande till angivna syften. Uppsägningstiden lyder på ett år. Utlåningen har ingen säkerhet utan samma regler gäller som med riskkapital. Ett liknande konto finns för livsstilsmagasinet Camino, Caminokontot. Minsta möjliga insättning på kontona är 2 000 kronor. I båda fallen inbjuds investerarna till olika aktiviteter samt att en del av skörden respektive friexemplar av tidskriften delas ut som tack för hjälpen.

Kapitalandelslån

Kapitalandelslån är ett relativt nytt finansieringsinstrument. Bolaget Lokalkapital Sala Heby AB har med kapitalandelslån som bas konstruerat en modell som gör det möjligt för såväl privatpersoner som juridiska personer att investera i lokala utpekade investeringsobjekt. Lokalkapital Sala Heby AB lanserade förra året sitt första investeringsobjekt, projekt Sättra Brunn Hålsobrunn AB. Allmänheten inbjöds att teckna kapitalandelslån med ett minsta belopp om 500 kronor. Mer information och prospekt finns på hemsidan www.lokalkapital.se.

Som investerare lånar man ut pengar till bolaget mot skuldebrev och bolaget köper aktier i investeringsobjektet. Investeraren får en ställning som kan liknas vid att ha en röstlös aktie då det är bolaget som företräder dig på investeringsobjektets bolagsstämmor. Avkastningen och amorteringen på kapitalandelslånet är beroende av utvecklingen i såväl bolaget som i investeringsobjektet. Kritiska röster gör gällande att det är ett krångligt kapitalanskaffningsinstrument och att investerare har svårt att överblicka de ekonomiska konsekvenserna av en investering (www.ab.se). På plussidan framhåller Lokalkapital Sala Heby AB

att modellen hjälper lokala företag att starta, växa och utvecklas genom att bolaget tillför företagen såväl finansiering som affärskompetens.

Mer information om kapitalandelslån finns i uppsatsen Kapitalandelslån – en studie av ett nytt

kapitalanskaffningsinstrument, på www.uppsater.se Lunds Universitet, Företagsekonomiska institutionen.

Gemenskapsföretag

Byborna i Jörn samlade ihop ett aktiekapital på 200 000 kronor och bildade bolaget Hälsogemenskap AB. Varför? Jo, deras vårdcentral skulle läggas ned, eller som landstinget uttryckte saken ”bli tillgänglig på annan ort”. Inledningsvis samlades byborna till möte i Folkets Hus. Först bildades en ideell förening som nu har 1 200 medlemmar, och sedan ett gemenskapsföretag med aktiebolaget som den affärsdrivande enheten. Idag sköter alltså Jörnborna i egen regi både hälsomottagningen och tandhälsan.

Gemenskapsföretag är ett nytt sätt att se på och organisera företag. Man utvecklar allmän-

nyttiga verksamheter till livskraftiga företag. Ett Gemenskapsföretag organiserar fysiska och/eller juridiska personer med ett gemensamt intresse och består av en primärorganisation (ideell förening) och en eller flera sekundärorganisationer (aktiebolag).

Den ideella föreningen är den samlande kraften för alla som vill delta. I föreningen mobiliseras, frigörs och kanaliseras gemenskapsenergin för de gemensamma målen. Bolaget bedriver den affärsmässiga verksamheten under formell självständighet, på uppdrag och inflytande av den ideella föreningen. Aktiebolagets ändamål är ideellt – vinsten återinvesteras oavkortat till verksamheten. (Källa www.gemenskapsforetag.nu)

Lokalt konto i bank

Trönöbygden Ekonomisk Förening har tagit initiativ till att starta ett stödspårprojekt i samarbete med JAK Medlemsbank. Trönö Bygdekonto har 20 stödspårare varav Söderhamns kommun är den största. Hanteringen fungerar så att föreningens styrelse tar emot ansökningar och föreslår krediten medan kreditprövning och beslut görs av JAK Medlemsbank. Idag finns drygt 1,1 miljoner kronor på bygdekotot och hittills har fem lokala investeringsobjekt fått fördelaktiga räntefria lån. Bland annat har föreningen kunnat köpa Bystu-

gan. De har också tagit över butiksfastigheten för att göra det möjligt för nye butiksägaren att driva butiken vidare. Sörbyn Turism & Konferens AB i Bodens kommun är ett annat projekt som fått lån via JAKs stödsparkonto. Också här stödspårar kommunen med drygt en miljon kronor.

Ekobanken Medlemsbank har liknande lokala men också regionala konton. Insättarna kan rikta sitt sparande så att deras pengar lånas ut till särskilt utpekade geografiska områden. I Åres gröna dalar har Fjällbete ekonomisk förening som

foto: Jörgen Wiklund

bedriver en lokal och ekologisk matproduktion erhållit lån och i Skåne har lån beviljats till Basemölla Ekoby på Österlen.

Stödsparprojekt gör att du kan låta dina pengar arbeta för din egen hembygds utveckling och framtid eller för att stödja ett speciellt projekt som du tycker är intressant och viktigt. Det fungerar så att du sparar dina pengar på ett stödsparkonto hos **JAK** och överläter sparpoäng och lånemöjlighet till det stödsparprojekt som du tycker är intressant. Ditt sparande ger direkt möjlighet till räntefritt lånekapital för just ditt stödsparprojekt. Du får ingen ränta på pengarna. Din återbäring blir istället att pengarna gör nytta för din bygds eller ditt projekts utveckling. Stödspar är främst avsett för långsiktigt sparande, men även mer kortsiktigt sparande gagnar stödsparprojekten. Du löper ingen risk att bli av med dina pengar. JAK har samma

statliga insättningsgaranti som andra banker. (Källa www.jak.se)

I den globala finanskrisen lanserar **Ekobanken** nu särskilda konton för lokalt hållbar utveckling. Det sker genom en kontoform där spararnas pengar används i hållbara verksamheter inom den egna orten eller regionen. Efter ett positivt pilotprojekt i Västra Götaland öppnas nu sådana konton även för Skåne, Stockholm och Åre.

Ekobanken är ensam i Sverige om att enbart låna ut till ekologiskt, etiskt och socialt hållbara verksamheter och att öppet redovisa vad pengarna används till. Nu blir det möjligt för spararna att även styra var geografiskt pengarna ska används på det sättet. De lokala kontona ger samma bankränta som Ekobankens övriga konton och omfattas av den statliga insättningsgarantin. (Källa www.ekobanken.se)

Sparkassa

Isnart 140 år har Gustafs Kassaförening verkat i Gustafs socken i Dalarna. Långsiktighet, säkerhet och personlig kännedom är ledorden för sparkassan. Föreningens verksamhet är inlåning och utlåning till sina omkring 4 000 medlemmar. Utlåning ligger på runt 170 miljoner kronor. Grundläggande bankverksamhet alltså, och denna lilla lokala "bank" har gått med vinst varje år och har inte heller haft några kreditförluster. Banklokalen finns i den gamla Sockenstugan och öppettiden är begränsad till en dag i veckan.

Under bankkrisen när storbankerna pressades hårt skrev Dagens Nyheter en artikel om de alternativa bankerna som fick stor tillströmning av nya kunder, JAK, Ekobanken och så Gustafs kassaförening. Det finns idag bara ett fåtal lokala sparkassor och de verkar i det tysta. När det gäller att skapa en lokal finansiell infrastruktur framstår sparkassan som en mycket intressant, men bortglömd modell. En nackdel är att den statliga insättningsgarantin inte gäller för sparkassor. Men föreningen har klarat sig bra ändå och bevisar att det är fullt möjligt att skapa ett lokalt kretslopp av pengar. Den personliga kännedomen spelar stor roll. Och styrelsen behandlar alla ansökningar om medlemskap i föreningen. På Finansinspektionens (FI) hemsida finns mer information om regelverket kring spar- och låneföreningar som är den korrekta benämningen för en sparkassa.

En spar- och låneförening (så kallad **sparkassa**) är en ekonomisk förening som

- * vid varje tillfälle har högst 1 000 fysiska personer som medlemmar
- * till medlemmar bara antar personer som ingår i en i förväg identifierbar begränsad krets och att denna krets anges i stadgarna
- * tar emot återbetalningspliktiga medel bara från medlemmarna eller från finansiella företag
- * har till ändamål att bara med sådana medel som avses i 3 tillgodose finansieringsbehov hos medlemmarna

Medel som placeras i ett företag som driver inlåningsverksamhet omfattas inte av insättningsgarantin. Inlåningsföretag får ta emot högst 50 000 kronor per konsument.

En spar- och låneförening ska ansöka om registrering enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet, samt anmäla verksamhet enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet. En spar- och låneförening är alltså både ett inlåningsföretag och ett finansiellt institut.

Inlåningsföretag/finansiella institut står inte under FI:s tillsyn men FI kontrollerar ägare, ledning och de interna reglerna om penningtvätt. Ändringar i ledning eller ägare ska anmälas till FI. I samband med ansökan ska en avgift på 26 500 kronor betalas till FI på plusgiro 95 40 17-0 eller bankgiro 5050-6922. Ange på betalningsavin vad betalningen avser. Dessutom tar FI årligen ut en tillsynsavgift. (Källa www.fi.se)

foto: Helène Grynfarb

Bank

Om avsikten är att starta bank behövs ett hyggligt stort kapital. Utgångspunkten är minst fem miljoner euro för att starta ett bankaktiebolag, en miljon euro för en sparbank och fem miljoner euro för en medlemsbank. För medlemsbanker finns möjlighet till dispens ner till en miljon euro. Ansökan om banktillstånd lämnas till Finansinspektionen och i samband med ansökan ska en avgift på 140 000 kronor betalas till Finansinspektionen.

I Sverige finns 36 bankaktiebolag, 50 sparbanker och 2 medlemsbanker. Om bygden inte har finansiella muskler att själv starta bank skulle invånarna kunna utreda vilka slags banktjänster det finns behov av lokalt. Därefter tar de kontakt med sin bank och lägger fram förslaget. Tillsammans skulle bygden och banken kunna utveckla ett lokalt kretslopp av pengar för lokala investeringar.

Nedan finner ni beskrivningar från Finansinspektionen samt sparbankernas och medlemsbankernas presentationer av sin verksamhet. Bankaktiebolagen och deras länkar finner ni på Finansinspektionens hemsida under fliken Företagsregistret.

I bankrörelse ingår att förmedla betalningar via generella betalssystem och att ta emot pengar på konto, som efter uppsägning ska vara tillgängliga för fordringsägaren inom högst 30 dagar. I finansieringsrörelse ingår näringsverksamhet som har till ändamål att ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten. Definitionen omfattar också att lämna kredit och att ställa garanti för kredit eller att i finansieringssyfte förvärva fordringar eller upplåta lös egendom till nyttjande (leasing).

foto: Lotti Jilsmo

Bank- eller finansieringsrörelse får, med vissa undantag, drivas endast efter tillstånd från Finansinspektionen. Förutsättningarna för att driva bank- eller finansieringsrörelse framgår av lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och förordningen (2004:329) om bank- och finansieringsrörelse. För sparbanker finns även regler i sparbankslagen (1987:619) och för medlemsbanker i lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Finansinspektionen är en myndighet som övervakar företagen på finansmarknaden. Vi kontrollerar bland annat företagets tillgång på kapital. Vi granskar också verksamhetsplan, ägare och ledning. (Källa www.fi.se)

Sparbankerna

Sveriges drygt 60 sparbanker har något som är alldeles unikt och som vi har med oss sedan den första Sparbanken bildades 1820. Vår verksamhet är lokal. Våra huvudkontor finns runt omkring i landet på små och medelstora orter. Den närhet vi har till våra kunder gör att vi känner dem bättre än någon annan bank. Vi brinner för de orter vi verkar på och låter ofta stora delar av vår vinst gå tillbaka till orten och till dem som bor där på olika sätt. Genom vårt samarbete med Swedbank är vi dessutom med och utvecklar ny teknik och nya produkter & tjänster som snabbt kommer våra kunder till gagn. (Källa www.sparbankerna.se)

JAK Medlemsbank

Vi i JAK Medlemsbank verkar för ett samhälle med ekonomiska spelregler som inte skapar

klyftor mellan människor och regioner. JAK Medlemsbank är en kooperativ bank dvs. en ekonomisk förening. JAK Medlemsbank har banktillstånd och visar att det går att driva en bankverksamhet som inte bygger på räntor. (Källa www.jak.se)

Ekobanken Medlemsbank

Vi placerar pengarna i banken så att de stödjer en sund social och ekologisk utveckling. Vi erbjuder etiskt sparande och placeringar samt ett stort utbud av tjänster för organisationer och företag. Alla lån och krediter till verksamheter och företag publiceras så att det blir tydligt hur de har använts. Ekobanken omfattas av den svenska statliga insättningsgarantin. (Källa www.ekobanken.se)

Lokalt finanscentrum

Om ni nu inte funnit vad ni söker för ert projekt, kanhända det är läge att fundera i helt nya banor eller göra som i Trångsviken där bolaget siktar på att bli ett finansiellt resurscentrum. Det kanske handlar om att skapa en helt ny finansiell infrastruktur som bygger på att informera och mäkla olika slags alternativ och modeller till gagn för lokal utveckling.

Trångsviksbolaget AB kan ses som en förebild. De har lyckats utveckla bygden och initierat finansiella instrument som Trångsvikskassan AB, Entreprenös AB och Ekonord invest AB. Snart avslutar Trångsviksbolaget ett större EU-finansierat projekt med syfte att skapa ett finansiellt resurscentrum. Projektet avser att bygga vidare på den utveckling som pågår i Trångsviksbolaget och

förbättra små och medelstora företags möjligheter att få del av risk- och lånekapital. De vill ta tillvara riskkapital och bygga upp strukturer och kompetens för att säkra en långsiktig hållbarhet i driften.

Det finns några ytterligare orter i landet, med fler än ett lokalt finansieringsinitiativ, som har potential att utveckla en mer hållbar och långsiktig finansiell infrastruktur i form av lokala finanscentra. Och förmodligen finns det också fler orter som skulle kunna anta utmaningen. Nya bygdebolag kan fylla den rollen. Begreppet bygdebolag kan ses som ett samlingsbegrepp för olika lokala initiativ för ny finansiell infrastruktur med stark förankring och deltagande från bygdens invånare.

Lokal valuta

Lokal valuta i form av pengar som betalningsmedel finns inte i Sverige. På skoj gav den lokala utvecklingsgruppen Framtid i Virsbo och Inge Larsson ut en lokal valuta Viro. Mer än så är det inte i Sverige. På andra ställen i världen och Europa finns framgångrika initiativ. JAK stipendiaten Ylva Lundkvist har studerat den alternativa valutan, el Club de Trueque, i Argentina.

Idag har den en halv miljon användare i landet. I Europa har regionala valutor fått fäste i flera av de tyska regionerna. Syftet med valutorna är att öka den inomregionala handeln. Devisen ”Global denken. Regional handeln.” (Tänk globalt. Handla regionalt.) pryder Chiemgauer-sedlarna, en av dessa regionala valutor. I England finns också en lokal valuta i Omställningsrörelsens centrum Totnes. Totnes Pound används i närmare 70 lokala affärer och fungerar som en symbol för visionen om ett hållbart samhälle.

Lokalekonomidagarna

Avslutningsvis påminner vi om ett enkelt sätt att hålla sig informerad, få tips, inspiration och kontakter för att utveckla lokal finansiering för lokal utveckling. Det kan man göra genom att delta i de årliga Lokalekonomidagarna som genomförts varje år sedan 2003. Genom åren har deltagare kunnat stifta bekantskap med representanter för allt från Trönös Bygdekonto och Flyinge Bygdebolag till Chiemgauer och Entropia Universe.

Också kommersiellt kan en alternativ valuta vara gångbar. I det virtuella världsomspännande nätet, som till exempel i svenskutvecklade Mindark-världen Entropia Universe, handlar besökarna med en alternativ och virtuell växlingsbar valuta. Finansinspektionen har också beviljat den svenska Mind Bank AB tillstånd att bedriva bankrörelse.

Genom åren har även andra initiativ med koppling till lokala kretslopp och ekonomi lyfts fram. Till exempel har bytesringar och tidsbanker startats. Inget av dem har fått någon större spridning i praktiken. Däremot har bilkooperativ visat sig fungera. I Göteborg finns landets största bilkooperativ med 30 bilar. Det är en ekonomisk förening som bildades 1988. Medlemmarna bokar bilen på Internet och väljer biltyper efter sitt behov och bokar för den tid de behöver. Föreningen framhåller att det blir billigare än en egen bil och att bilpooler minskar koldioxidutsläpp.

Ekobanken
ekologiskt - socialt - kulturellt

Ekobanken finansierar lokal utveckling och lyfter fram de goda exemplen. Banken lånar ut pengar till företag och föreningar med ekologisk, social och kulturell inriktning.

Ekobanken är mottagare av Nordiska Rådets Natur- och miljöpris 2010.

Ekobanken Medlemsbank • Box 64 • 153 22 JÄRNA • 08-551 714 70 • www.ekobanken.se

Banken för dig som tror på räntefri ekonomi för rättvis ekonomi. Tillsammans samarbetar vi för att kunna ge varandra lån till självkostnadspris.

**JAK MEDLEMSBANK
BOX 216 541 25 SKÖVDE
0500-46 45 00
WWW.JAK.SE**

RÄTTVIS EKONOMI

COOMPANION

Coompanion är experter på kooperativt företagande och finns över hela Sverige. Tillsammans utvecklar vi era idéer.

www.coompanion.se • tel 08-400 255 11

Sparbankerna

Sparbankerna bidrar med tillväxt och livskvalitet. Delar av vinsten går tillbaka till din ort. Genom uthållig lönsamhet är sparbankerna delaktiga i en positiv samhällsutveckling lokalt och regionalt.

www.sparbankerna.se

Besöksadress: Sveavägen 17

Post: Box 16 249, 103 24 Stockholm

Telefon: 08 - 545 291 60

friametoder.se är en hemsida för dig som arrangerar möten, skapar utveckling eller gillar att umgås med andra. Här finns metoder som gör det roligare och bättre.

Gör en LEA. Här finns metodboken för Lokal Ekonomisk Analys.

www.friametoder.se

Praktikernätverket

- ett nätverk mellan befintliga och blivande lokala aktörer runt om i landet som verkar för lokal kapitalförsörjning

www.helasverige.se – projekt praktikernätverket

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Hela Sverige ska leva!

Ekobanken
ekologiskt - socialt - kulturellt

COMPANION

Handbok i lokal finansiering

Handbok i lokal finansiering syftar till att ge lokala samhällsföreningar och andra intresserade aktörer en metod och första orientering om olika associationsformer och organisationsmodeller för lokala finansieringsinitiativ.

När ni står inför ett akut finansieringsproblem i bygden eller söker en långsiktig lösning för lokal finansiell infrastruktur då kan Handboken ge både tips och inspiration. Det handlar om hur sparpengar som finns i bygden hos invånarna, föreningarna och företagen kan organiseras i lokala kretslopp av pengar. Ett smart och hållbart sätt att finansiera och få inflytande över bygdens utveckling.

*Hela Sverige
ska leva!*

Vill du veta mer om oss?

Läs de senaste nyheterna om lokal utveckling på vår hemsida. Där hittar du även skrifter och broschyrer inom olika ämnen för gratis nedladdning, liksom aktuell information om vår organisation och vad vi gör.

Du kan även träffa oss på Facebook
Adress: Stortorget 7, 111 29 Stockholm
Telefon: 08-24 13 50 • Fax: 08-24 28 05
info@helasverige.se • www.helasverige.se

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling; Europa
investerar i landsbygdsområden